

Øyepål

Foto: MA REANO

Øyepål – *Trisopterus esmarkii*
Andre norske navn: Augnepål, øyepale
Familie: Gadidae
Gyte- og leveområde: Nordlige del av Nordsjøen
Føde: Krepser, raudåte, krill og pilormer
Levetid: Sjelden over 3 år
Maks størrelse: 20 cm og 0,1 kg
Særtrekk: Øyepål er en av våre minste, men mest tallrike torskfisk

Nøkeltall:

KVOTE 2010: Beregninger foretatt av ICES tilsier at landinger på inntil 307 000 tonn vil føre til en gytebestand over føre-var-grensa ved inngangen til 2011
KVOTE 2009 (NORSKE FARTØY): 127 100 tonn, landet 37 300 tonn
FANGSTVERDI 2009: 51,8 millioner kroner

Status og råd

På grunn av svak rekruttering flere år etter tusenårsskiftet har gytebestanden av øyepål vært under en kritisk grense (90 000 tonn) i perioden 2004–2006 (figur 3.5.6.1). Etter flere år med noe bedre rekruttering har gytebestanden økt gradvis og befinner seg i 2009 innenfor sikre biologiske grenser. Målinger indikerer en forholdsvis sterk årsklasse i 2009. De siste beregninger foretatt av ICES tilsier at landinger på inntil 307 000 tonn i 2010 vil gi en gytebestand over føre-var-grensa ved inngangen til 2011. På grunn av usikkerhet i målingene av 2009-årgangen vil ICES oppdatere rådet i første halvår av 2010.

Den gjennomgående svake bestandssituasjonen etter 2000 skyldes gjentatte svake årsklasser og i mindre grad fiske. Vi må tilbake til 1999 for å finne en årsklasse som er over gjennomsnittet.

Fordi øyepål er kortlevd, har høy rekrutteringsvariasjon og utsettes for varierende beiting fra andre arter, er det ikke mulig å gi pålitelige langtidsprognoser. ICES bemerker at det ut fra en økosystembetraktning er viktig å beholde en bestand som kan sikre matgrunlaget for ulike predatorer.

Fiskeri

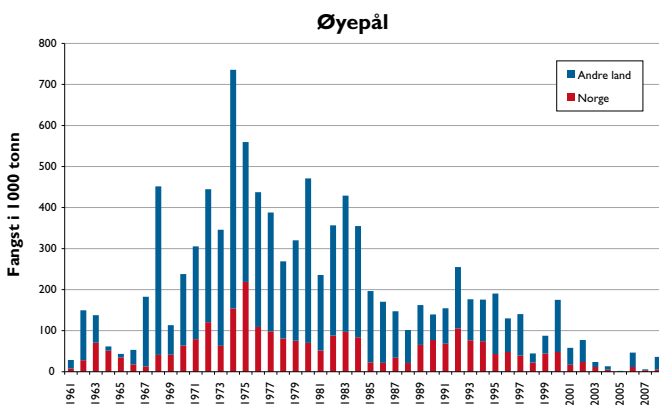
Fisket etter øyepål foregår med småmasket trål på dypt vann langs Norskerenna og over mot Fladen, ofte i kombinasjon med fisket etter kolmule. Utviklingen i landingene er vist i figuren. Det er i hovedsak Danmark og Norge som beskatter bestanden. Etter omfattende regulering, med blant annet avstengning av et stort område på Fladen øst for Shetland og begrensning av bifangst, avtok landingene betydelig fra en topp på 740 000 tonn i 1974. På 1990-tallet svingte landingene rundt et gjennomsnitt på 150 000 tonn. I de seinere årene har landingene vært beskjedne som følge av dårlig rekruttering og periodevis stenging av det direkte fisket. Det direkte fisket av øyepål var stengt i 2005, gjenåpnet i andre halvdel av 2006 og stengt på nytt i 2007. I 2009 landet norske fiskere 37 300 tonn (inkludert bifangst, foreløpige tall), noe var en markert økning fra de foregående år. Totalt for det kombinerte fisket etter øyepål og kolmule har det imidlertid vært en markert nedgang i de seinere år på grunn av lave landinger av kolmule.

Danskene har også fisket øyepål i Skagerrak; gjennomsnittlig 20 000 tonn årlig i perioden 1979–1998. De fire siste åra har det nesten ikke vært landet øyepål fra Skagerrak (gjennomsnittlig 0,1 tonn).

Fakta om bestanden:

Øyepål er en liten, kortlevd torskfisk som lever i dyp fra 50 til 250 meter. Arten har vid utbredelse i østre deler av Nord-Atlanteren, men er mest tallrik i Nordsjøens nordlige deler, i området øst for Shetland (Fladen) og langs vestkanten av Norskerenna. Øyepål opptrer i store stimer, som regel over mudderbunn. Den spiser hovedsakelig krepser, og da særlig krill og raudåte. Øyepål blir selv spist av en rekke større fisk som torsk, hvitting og sei, og av sjøpattedyr. Arten er derfor et viktig bindeledd i næringskjeden. Gytingen foregår i området mellom Shetland og Norge i perioden januar–mai. Egg og larver driver med de frie vannmassene og transporteres blant annet inn i Skagerrak. Før kjønnsmodning vandrer øyepålen tilbake til de nordlige delene av Nordsjøen. Omkring 10 prosent av bestanden gyter første gang som ettåringer, mens resten blir kjønnsmoden som toåringer.

Fangst av øyepål.

Kontaktperson: Tore Johannessen | tore.johannessen@imr.no